

УДК [340.12-057.4:378.4.09](477.83-25)"19/20"(091/092)

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДІВ ПРОФЕСОРА В. С. КУЛЬЧИЦЬКОГО

Юрій Тищик

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000
e-mail: J.Tyshyk@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-7302-2280*

Постать професора, доктора юридичних наук Кульчицького Володимира Семеновича давно і добре відома на юридичному факультеті Львівського університету, де він працював майже 60 років. А коли до цього додати ще роки навчання на факультеті як студента та аспіранта, то вийде цілих 70 років.

Професор В. С. Кульчицький залишив на юридичному факультеті Львівського університету глибокий слід як викладач, науковець, керівник аспірантів і студентів, консультант і порадник багатьох молодих викладачів, доброзичлива і порядна людина. Але як саме почали формуватися державно-правові погляди професора В. С. Кульчицького в яких соціально-політичних умовах і під чиїм впливом – ця проблема і стала основою дослідження у нашій науковій статті.

Народився В. С. Кульчицький у грудні 1919 р. у с. Кульчиці – нині Самбірського району Львівської області в селянській сім'ї. Його батько – Семен був хліборобом, мав у селі авторитет, за що сільська громада обрала його війтом села. Перші життєві враження і поняття про добро і зло, правду і кривду, щастя і горе він отримав від батьків, які заклали йому християнські цінності добра, правди, справедливості, милосердя та відповідальності за свою поведінку і вчинки, яких він дотримувався усе своє життя.

Дитинство провів В. С. Кульчицький у рідному селі, допомагаючи батькам у їхній нелегкій справі на землі та в домашньому господарстві. В рідному селі він закінчив чотирирічну початкову школу, а в 1931 р. вступив до Самбірської гімназії, яку в травні 1939 р. успішно закінчив. У гімназії, у якій навчався Володимир, більшість учнів була українцями, але були також учні – поляки, євреї та німці. Навчання здебільшого велось польською мовою. Спілкуючись із вчителями та учнями інших національностей, молодий Кульчицький пізнавав їхню ментальність, мову, звичаї, що в майбутньому стала йому в пригоді.

Після успішного закінчення гімназії, Володимир за порадою рідні поступив у 1935 р. на 1-й курс юридичного (тоді – правничого) факультету Львівського університету. Львів тоді ще знаходився у складі Польської держави, але у вересні 1939 р. на Польшу напала гітлерівська Німеччина, яка протягом трьох тижнів захопила усю Польшу. Згідно з домовленістю між Німеччиною і Радянським Союзом східні землі Польщі – Галичина – відійшли до Союзу РСР, що відкрило нову сторінку в історії цього краю, університету та юридичного факультету.

Новий навчальний рік в університеті розпочався 15 січня 1940 р. Навчання довго не тривало, бо вже 22 червня 1941 р. на СРСР напала гітлерівська Німеччина. В серпні 1944 р. В. Кульчицький був мобілізований до лав Радянської армії, брав участь у боях, отримав нагороди, але у вересні 1944 р. був тяжко поранений і демобілізований. Після війни він продовжив навчання в університеті, який закінчив у 1948 р. У цьому ж році він вступив до аспірантури на кафедру історії і теорії держави і права, яку успішно закінчив у 1951 р.

Ще навчаючись в аспірантурі, В. Кульчицький розпочав глибоке наукове дослідження проблеми, як саме виявилися та реалізувалися у конкретних історичних умовах західно-українського регіону загальні закономірності демократичного розвитку провідних державно-

правових інститутів. Значну увагу він звернув на дослідження суспільно-політичного ладу і права, державного устрою і права Східної Галичини, Північної Буковини і Закарпаття. У цьому йому допомагали вчені-викладачі, які приїхали у Львів з Радянської України, привезена ними правнича та політична література.

У квітні 1954 р. В. Кульчицький успішно захистив у Москві кандидатську дисертацію, став кандидатом юридичних наук, а в 1956 р. – доцентом. На юридичному факультеті Львівського університету він читав курс «Історія держави і права Союзу РСР», а згодом ще курс «Історія держави і права Української РСР». Саме тоді він опублікував низку своїх наукових праць, керував підготовкою аспірантів.

У 1970 р. В. С. Кульчицький захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, а в 1973 р. став професором. У 1992 р. його обрано членом-кореспондентом Академії правових наук України. Він став автором або співавтором близько 500 наукових та науково-популярних праць, співавтором 20 колективних монографій, 10 вузівських підручників та посібників.

Ключові слова: юридичний факультет, відомі науковці та викладачі, Володимир Семенович Кульчицький.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2025.81.106>

Отож Володимир Семенович Кульчицький належить до видатних постатей в юридичній науці та в державно-політичному житті вищої школи в Україні, його науково-педагогічна спадщина – невід’ємна складова української історично-правової науки та культури. Вона потребує глибокого сучасного вивчення, а висловлені ним ідеї і погляди – втілення у життя і подальшого розвитку. В. С. Кульчицький був одним із найвизначніших українських вчених у галузі історії держави і права не лише в Україні, а й за її межами середини ХХ – початку ХХІ ст., один з основоположників львівської історично-правової дослідницької наукової школи, доктор юридичних наук, професор, заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка, член-кореспондент Академії правових наук України, заслужений юрист України, талановитий педагог та чуйний вихователі студентської молоді, взірць педагога-вчителя для цілого покоління українських науковців та освітян, правників-юристів.

Володимир Семенович Кульчицький народився 28-го грудня 1919 р. у селі Кульчиці нинішнього Самбірського району Львівської області у селянській сім’ї. Батько його – Семен Іванович був землевласником-хліборобом, а мати – домогосподаркою. У сім’ї було ще троє хлопців і одна дівчина [4]. Батька Володимира в селі, видно, поважним господарем: його було вибрано війтом села Кульчиці. Отож перші життєві враження і оцінки про добро і зло, правду і неправду, щастя і горе Володимир отримав власне від батьків та інших членів родини. Вони заклали в його свідомість християнські цінності справедливості, правди, добра та порядності, яких він дотримувався усе своє подальше життя.

Дитячі роки Володимир провів у Кульчицях, де й почав ходити до місцевої чотирикласної школи, яку закінчив у 1930-му році. Наступного року почав навчатися у Самбірській гімназії імені Адама Міцкевича, де викладання здебільшого велось польською мовою.

У гімназії більшість учнів була українцями, але навчалися й поляки, євреї та німці (як і населення у Самборі). Отож молодий Володимир, спілкуючись з ними, пізнавав їхню мову, звичаї, ментальність, що в майбутньому житті йому не раз ставало в пригоді.

Навчання у гімназії Володимиру давалося легко, він вчився добре. Його улюбленими предметами були історія, література та географія.

Після закінчення у червні 1939 р. Самбірської гімназії, Володимир, після сімейної наради, вступив на 1-й курс правничого факультету Львівського університету імені короля Яна Казимира (Галичина тоді ще належала до Польщі). Вступних іспитів до вузів ще тоді не було, належало лише «вписатися» (тобто заявити про вступ до вузу). Він старанно відвідував лекції і практичні заняття університетських вчених-правників, які працювали у той час на 17 кафедрах правничого факультету (здебільшого це були університетські викладачі, ще з часів Австро-Угорської монархії). Але провчився Володимир недовго – всього кілька тижнів. Вже на початку вересня 1939 р. гітлерівська Німеччина без офіційного оголошення війни напала на Польщу. Довго опиратися Польща не змогла і вже протягом трьох тижнів Німеччина захопила майже усю Польщу (крім Галичини) [4, с. 266]. Між урядами Німеччини і СРСР (договір Молотова-Ріббентропа) була досягнена відповідна домовленість і 17 вересня 1939 р. радянські війська перетнули кордон із Польщею і вступили в Галичину [4, с. 277–278].

Так, 28 вересня 1939 р. у Москві був підписаний договір між Радянським Союзом та Німеччиною про дружбу та нові кордони, згідно з яким Галичина увійшла до складу СРСР і Української РСР [4, с. 278].

Отже, в жовтні 1939 р. у Львові відновив свою роботу, від цього часу, вже радянський університет, якому 8 січня 1940 р. присвоєно ім'я Івана Франка. У його складі утворено 5 факультетів, зокрема – юридичний. Навчальний рік розпочався 15 січня 1940-го р. Навчальний план університету був повністю перебудований на постійну викладацьку роботу. До цього вузу, з вузів Києва і Харкова скеровано 45 викладачів (зокрема 8 – на юридичний факультет) [2, с. 48].

У жовтні 1940 р. розпочав своє навчання на радянському юридичному факультеті і Володимир Кульчицький. До Львова в той час приїздили з Москви, Свердловська і Харкова (не на постійно) навіть московські вчені-професори М. А. Аржанов, К. А. Мокічев, М. О. Чельцов-Бебутов, Б. С. Мальковський, С. С. Кравчук, С. Л. Фукс та ін.

Деканом юридичного факультету тоді став прибулий з Харкова (на постійно) проф. П. О. Недбайло.

Залишилися (з «польських» часів) працювати на факультеті проф. П. Б. Домбковський (він став першим деканом юридичного факультету), М. Алерганд (цивільне право), р. Лоншан де Бер'є (цивільне право), Ю. Макаревич (кримінальне право), К. Кораний, С. Розмарін і ін.

Велике враження на В. Кульчицького мали лекції професора П. Домбковського, який читав історію польського права та історію державного устрою Польщі, та лекції московських і харківських професорів [3, с. 8]. Долучилися тоді до викладацької праці на факультеті місцеві викладачі – Є. В. Давидяк, М. К. Топольницький, О. П. Луців, В. І. Калинович, С. Е. Базилевич, А. Й. Пашук та ін.

Проте навчальний процес в університеті перервала війна: 22 червня 1941 р. Німеччина напала на Радянський Союз. Вже 30 червня німецькі війська вступили у Львів. Почалися арешти і розстріли – зокрема університетських учених: розстріляно 11 професорів і 9 доцентів, знищено багато навчального обладнання. Але згодом настав перелом у війні, і влітку 1944 р. радянські війська стали звільняти Україну, зокрема Галичину. В серпні 1944 р. В. С. Кульчицький був мобілізований до лав Радянської армії та брав участь у боях з німецькими військами. Однак 23 вересня

цього ж року він був тяжко поранений і демобілізований. Бойові заслуги Кульчицького були відзначені державними нагородами – орденом та медалями.

Після війни В. Кульчицький продовжив навчання на 3-му курсі стаціонару юридичного факультету, який закінчив у 1948 р. У цьому ж році він вступив до аспірантури на кафедру історії і теорії держави і права, яку в той час очолював. Закінчив аспірантуру в 1951 р., після чого був зарахований викладачем (згодом старшим викладачем) цієї ж кафедри. Ще будучи в аспірантурі, В. Кульчицький приступив до ґрунтового наукового дослідження, як саме виявилось й реалізувалися у конкретних історичних умовах західноукраїнських земель загальні закономірності розвитку державності і права. Пильну увагу В. Кульчицький звернув на дослідження суспільно-політичного устрою і права Галицько-Волинської держави і права, державного ладу, судоустрою і в Україні, і на землях Східної Галичини, Північної Буковини та Закарпатської України, які до 1939–44 рр. перебували у складі чужоземних держав.

Підсумком цих його досліджень стала кандидатська дисертація, написана на тему «Галицький крайовий сейм у системі колоніального апарату Австро-Угорщини». Керував написанням цієї дисертації проф. П. Б. Домбковський, але у 1950 р. він помер і В. Кульчицький завершував цю дисертацію самостійно. Захист відбувся 19 квітня 1954 р. на юридичного факультеті Московського держуніверситету ім. М. В. Ломоносова. Рішенням Вченої ради цього університету В. С. Кульчицькому присвоєно науковий ступінь кандидата юридичних наук. 4 лютого 1956 р. рішенням Вищої атестаційної комісії В. С. Кульчицькому присвоєно звання доцент. На факультеті та на кафедрі історії і теорії держави і права, де тоді працювали професори. П. О. Недбайло (завідувач кафедри) та доцент В. Г. Сокурєнко та В. І. Калинович, лаборантом була М. Т. Завістовська, Володимир Семенович почав читати курс лекцій, вести семінарські заняття і приймати іспити з предмета «Історія держави і права Союзу РСР». Він пише і публікує у журналах наукові статті, виступає на науково-практичних конференціях, керує науковим гуртком студентів.

Окрім того, починаючи з 1954 р. (до 1957-го) його систематично обирали народним засідателем одного з районних судів міста Львова (цих народних засідателів обирало населення міста).

Будучи членом Всесоюзного науково-пропагандистського товариства «Знання» (його членами мусили бути всі викладачі вишів), він часто їздив з лекціями для населення у різні міста і села області.

Працюючи і далі плідно в галузі науки, він доволі часто публікував різні матеріали Польщі, в журналі «Український календар», що у 50-ті і 60-ті роки там видавався [5, с. 17]. Доволі тісна наукова співпраця В. С. Кульчицького склалася з професором Єреванського державного університету А. Г. Сукіасяном. Вони публікували спільні праці, Володимир Семенович їздив на наукові конференції у Єреван, проф. Сукіасян один чи два рази був у Львові.

Напрацювавши відповідний матеріал, Володимир Семенович у другій половині 60-х років розпочав активну працю над докторською дисертацією. Науковим консультантом у нього була відома вчена-професорка юридичного факультету Московського університету К. О. Софроненко (родом, до речі, з України). Її наш факультет іноді запропонував головою державної екзаменаційної комісії. Запрошували тоді відомих вчених з інших вишів і для читання лекції студентам, зокрема і проф. К. О. Софроненко [5, с. 19].

У 1970 р. проф. В. С. Кульчицький В. С. завершив і представив до захисту докторську дисертацію на тему «Політичний апарат колоніального управління Східного Галичиною (II п. XIX–поч. XX ст.)» Обсяг дисертації був доволі унікальний – два томи, по 400 сторінок кожен.

Захист дисертації відбувся вже не у Москві (союзне міністерство О і Н СРСР дозволило проводити захисти докторських дисертацій у союзних республіках), а в Києві, в Інституті держави і права Академії наук УРСР, директором, якого у той час був академік, професор Бабій Борис Мусійович. Він же був одним із рецензентів-опонентів по дисертації. В. С. Кульчицького (ще одним-московська професорка Софроненко Ксенія Олександрівна та ще хтось з Харкова). Захист пройшов успішно. Отож рішенням Вищої атестаційної комісії МВО СРСР Володимиру Семеновичу Кульчицькому 9 квітня 1971 р. присвоєно науковий ступінь доктора юридичних наук. Цікаво, що на основі дисертації він не мав, як це було заведено, наукової монографії, але мав близько сотні опублікованих наукових статей.

Невдовзі, а саме 9 лютого 1973 р. йому присвоєно вчене звання професора кафедри історії і теорії держави та права юридичного факультету Львівського державного університету ім. Ів. Франка.

У середині 70-х років у навчальних планах юридичних факультетів вишів України, крім обов'язкового курсу «Історія держави і права Союзу РСР» (його у Львівському університеті читав проф. В. С. Кульчицький), уведено ще один обов'язковий курс: «Історія держави і права Української РСР». Почав його читати проф. В. С. Кульчицький, але це виявилось для нього надто складно, і невдовзі читати цей доволі обширний курс доручено іншому викладачеві-доценту М. У. Настюку, який вів у одній з академічних груп ще й семінари. Цей предмет – «Історія держави і права Української РСР» (як і «Історія держави і права Союзу РСР») читався також на вечірній та заочній формах навчання юридичного факультету ЛДУ. На вечірню форму навчання факультет тоді набирав по 25 осіб на курс, на заочну форму – спочатку по 50 осіб, потім – по 100, 200 і 300 осіб на курс.

Професор В. С. Кульчицький у той час і далі плідно працював на кафедрі. Він добре володів кількома іноземними мовами, зокрема російською, польською, частково німецькою, що дало йому змогу використовувати в педагогічній і науковій праці доступні іноземні першоджерела і літературу. Пишемо «доступні» – оскільки в радянські часи в догоду комуністичній ідеології і політиці, яким були підпорядковане все тодішнє життя людей, а також наука і педагогіка, більшість іноземних першоджерел та літератури були засекречені, зберігались у так званих «спецфондах», у які доступ надавався дослідникам лише за дозволом служби безпеки. Це ж стосувалося і архівних фондів. Навіть у нашій, тобто університетській науковій бібліотеці існував «свій власний» спецфонд.

Професор В. С. Кульчицький, не зважаючи на ці труднощі, переважно досліджував актуальні проблеми з державно-політичної історії і права західноукраїнських земель у різні періоди їхнього розвитку, особливо в часи, коли вони перебували під владою Австро-Угорщини та Польщі, а також у різні історичні періоди становлення української державності. Крім того, він і далі систематично займався питанням становлення і розвитку українсько-вірменських політико-правових відносин, науковими проблемами державно-правового розвитку сусідніх Білорусі та Молдови [3, с. 15–16].

Не зважаючи на наявну в радянські часи велику ідеологізованість освіти і науки, В. С. Кульчицький зумів при читанні лекцій та проведенні семінарів на усіх формах навчання, особливо з історії держави і права України, знаходити можливість наводити промовисті факти і документи, щоб виховувати і формувати у студентів допитливість та почуття українського патріотизму, при цьому проводив усі свої заняття і спілкувався на факультеті завжди українською мовою. Навіть коли деякі викладачі чи студенти зверталися до нього по-російськи, він відповідав по-

українськи. На цей факт варто звернути увагу, бо тоді, тобто в часи генерального секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнєва потім А. Ю. Андропова чи К. У. Черненко, а в Україні В. В. Щербицького, у всіх союзних республіках під прапором інтернаціоналізму йшла тотальна русифікація усього життя, зокрема науки, створювався єдиний радянський народ з російською мовою спілкування. Ця політика проводилася неухильно у всіх галузях життя. Російською мовою належало писати кандидатські і докторські дисертації, на російській мові виходили університетські журнали – зокрема «Вісник» нашого юридичного факультету.

Викладачам, які проводили заняття українською мовою, зокрема, на нашому юридичному факультеті запропоновано перейти на російську мову (добровільно). За це їм на 25% підвищувалася заробітна платня.

Мотивація такого переходу була нібито логічна: на кожному курсі знаходилися кілька російськомовних студентів, які буцімто зовсім не розуміли української мови, або були з Грузії, Вірменії чи Прибалтики.

До честі професора В. С. Кульчицького, на російську мову викладання він не перейшов та продовжував займатися вказаною проблематикою.

Він регулярно публікував наукові статті, став співавтором кількох монографій, підручників та навчальних посібників. Зокрема, варто назвати кафедральну колективну монографію «Торжество історичної справедливості» (Львів, 1968); «Возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною: соціально-політичні і правові основи» (Львів, 1985); «Юридична наука і освіта в Україні» (Київ, 1992); «Історія держави і права України» – підручник (Львів, 2000); «Галицько-Волинська держава (1199–1349)» (Львів, 2006) та ін.

Однак по-справжньому розквітнув науково-педагогічний талант професора В. С. Кульчицького після розпаду Союзу РСР і проголошення Україною своєї незалежності. З'являється низка його нових статей, колективних монографій, підручників та посібників за. Він також став одним із співавторів «Юридичної енциклопедії», виданої у 6-томному варіанті в 1998–2004рр. [5, с. 21].

Ніколи не залишав він поза увагою і талановиту молодь, дбав про їхнє наукове зростання. Під його безпосереднім науковим керівництвом кандидатами юридичних наук стали О. Д. Святоцький, М. В. Кравчук, Я. М. Пігач, О. Ї. Мінаєв, Л. Т. Пристащ, І. С. Лісні, М. М. Кобилецький, І. Й. Бойко, І. М. Паньонко, І. Ю. Настасяк, О. О. Сидорчук і ін. Згодом він став науковим консультантом, сприяв підготовці і захисту докторської дисертації О. Д. Святоцького, І. І. Біласа, М. М. Кобилецького, І. Й. Бойка й ін.

Увесь час Кульчицький продовжував публікувати свої і колективні наукові та навчальні праці. Він став автором або співавтором близько 500 наукових і науково-популярних праць, 20 колективних монографій, 10 університетських підручників та посібників. Але, що цікаво, індивідуальних монографій чи підручників та посібників професор не видавав. Мабуть тому, що його постійно запрошували і він брав участь у колективних виданнях.

У 1992 р. В. С. Кульчицького обрано членом-кореспондентом Академії правових наук України.

Професор В. С. Кульчицький був членом наукової ради юридичного журналу «Право України» (м. Київ) та спеціалізованої вченої ради у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

У липні 1999 р. професору за особистий внесок у розвиток дружніх взаємин між народами та зміцнення міжнародного авторитету України присвоєно почесне звання «Народний посол України». В жовтні цього ж року він був удостоєний почесною

відзнакою лауреата Всеукраїнського конкурсу на краще професійне звання «Юрист року».

У грудні 1999 р. Указом Президента України В. С. Кульчицькому присвоєно почесне звання «Заслужений юрист України» [5, с. 21–22].

10 жовтня 2001 р. Вчена рада Львівського університету присвоїла йому почесне звання «Заслужений професор ЛНУ імені Івана Франка» – за важливі заслуги в розвитку освіти і науки, підготовку наукових кадрів, довголітню науково-педагогічну та громадську діяльність в університеті.

Відданість професії, принциповість та порядність, широка ерудованість і творчий підхід до вирішення наукових проблем, сумлінне ставлення до своїх службових і громадських обов'язків, душевна теплота і чуйність, увага і повага до студентів, аспірантів та своїх колег по кафедрі здобули професору Володимирі Семеновичу Кульчицькому великий авторитет і глибоку повагу на факультеті та в університеті, в якому вчений безперервно працював близько 60 років.

Отож 23 липня 2009 р. професор Володимир Семенович Кульчицький помер і був похований у Львові на Личаківському кладовищі. Але пам'ять про нього на юридичному факультеті ЛНУ імені Івана Франка ніколи не зникне.

Список використаних джерел

1. Архів ЛНУ імені Івана Франка. Особова справа В. С. Кульчицького.
2. «Львівський університет». Львів : Видавництво при Львівському державному університеті видавничого об'єднання «Вища школа», 1986.
3. Наукова спадщина професора В. С. Кульчицького і сучасність. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011.
4. Тищик Б. Й. «Польща. Історія державності і права (X – початок XXI ст.)». Львів : «Світ», 2012.
5. Ювілейний збірник наукових праць на пошану професора Володимира Семеновича Кульчицького з нагоди 100-річчя від дня народження. Львів : Видавничий центр, ЛНУ імені Івана Франка, 2019.

References

1. *Arkhiv LNU imeni Ivana Franka. Osobova sprava V. S. Kul'chyts'koho.*
2. *L'vivs'kyj universytet.* L'viv : Vydavnytstvo pry L'vivs'komu derzhavnomu universyteti vydavnychoho ob'iednannia «Vyscha shkola», 1986.
3. *Naukova spadshyna profesora V. S. Kul'chyts'koho i suchasnist'.* L'viv : LNU imeni Ivana Franka, 2011.
4. Tyschuk, B. J. (2012). *Pol'scha. Istorii derzhavnosti i prava (X-pochatok XXI st.)* – L'viv : «Svit».
5. *Yuvilejnyj zbirnyk naukovykh prats' na poshanu profesora Volodymyra Semenovycha Kul'chyts'koho z nahody 100-richchia vid dnia narodzhennia.* L'viv : Vydavnychyj tsentr, LNU imeni Ivana Franka, 2019.

ON THE FORMATION OF PROFESSOR V. KULCHYTSKYI'S VIEWS ON STATE AND LAW

Yurii Tyshchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000
e-mail: igor.boiko@lnu.edu.ua
ORCID ID: 0009-0005-7302-2280*

The figure of Professor Volodymyr Kulchytskyi, Doctor of Law, has long been well known at the Law Faculty of Lviv University, where he worked for almost 60 years. And if to add to this the years he spent studying at the faculty as an undergraduate and postgraduate student, the total comes to 70 years.

Professor Kulchytskyi left a deep mark on the Faculty of Law of Lviv University – as a teacher, scholar, supervisor of postgraduate students and undergraduates, consultant and advisor to many young lecturers – in short, as a kind and decent person. But how exactly did Professor V. Kulchytskyi's views on state and law begin to form, in what socio-political conditions and under whose influence? This issue has become the basis for research in this article.

V. Kulchytskyi was born in December 1919 in the village of Kulchytsi, now in the Sambir district of the Lviv region, into a peasant family. His father, Semen, was a farmer and a respected figure in the village, for which the village community elected him village head. His first impressions of life and concepts of good and evil, truth and injustice, happiness and sorrow came from his parents, who instilled in him Christian values of goodness, truth, justice, mercy, and responsibility for his behaviour and actions, which he carried throughout his life.

V. Kulchytskyi spent his childhood in his native village, helping his parents in their difficult work on the land and in the household. He completed four years of primary school in his native village and in 1931 entered the Sambir Gymnasium, which he successfully completed in May 1939. Most of the students at the gymnasium where Volodymyr studied were Ukrainians, but there were also Polish, Jewish, and German students. Classes were mainly conducted in Polish. Through communicating with teachers and students of other nationalities, the young Kulchytskyi learned about their mentality, language, and customs, which would prove useful to him in the future.

After successfully graduating from secondary school, Volodymyr, on the advice of his family, enrolled in the first year of the law faculty (then called the legal faculty) of Lviv University in 1935. At that time, Lviv was still part of the Polish state, but in September 1939, Hitler's Germany attacked Poland and captured the entire country within three weeks. According to an agreement between Germany and the Soviet Union, the eastern territories of Poland – Galicia – were transferred to the USSR, which opened a new page in the history of this region, the university and the law faculty.

The new academic year at the university began on 15 January 1940. Studies did not last long, because on 22 June 1941, Hitler's Germany attacked the USSR. In August 1944, V. Kulchytskyi was mobilised into the Soviet Army, took part in battles, received awards, but in September 1944 he was seriously wounded and demobilised. After the war, he continued his studies at the university, graduating in 1948. In the same year, he entered graduate school at the Department of History and Theory of State and Law, which he successfully completed in 1951.

While still a postgraduate student, V. Kulchytskyi began in-depth scientific research into how the general patterns of democratic development of leading state and legal institutions manifested themselves and were implemented in the specific historical conditions of the Western Ukrainian region. He paid considerable attention to the study of the socio-political system and law, the state structure and law of Eastern Galicia, Northern Bukovina and

Transcarpathia. He was assisted in this by scholars and lecturers who had come to Lviv from Soviet Ukraine, bringing with them legal and political literature.

In April 1954, V. Kulchytskyi successfully defended his doctoral thesis in Moscow, became a candidate of legal sciences, and in 1956 – an associate professor. At the Faculty of Law of Lviv University, he taught a course on 'The History of the State and Law of the Union of Soviet Socialist Republics' and later a course on 'The History of the State and Law of the Ukrainian Soviet Socialist Republic.' At that time, he published a number of his scientific works and supervised postgraduate students.

In 1970, V. Kulchytskyi defended his thesis for the degree of Doctor of Juridical Sciences, and in 1973 he became a professor. In 1992, he was elected a corresponding member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine. He authored or co-authored about 500 scientific and popular science works, co-authored 20 collective monographs, 10 university textbooks and manuals.

Keywords: Faculty of Law, famous scholars and lecturers, Volodymyr Semenovych Kulchytskyi.

*Стаття: надійшла до редакції 22.09.2025
прийнята до друку 21.10.2025*